

Informacja dla dziennikarzy

26 stycznia 2010 roku kilkudziesięciu przedstawicieli środowiska krakowskiej kultury, sztuki i nauki oraz władz samorządowych i administracyjnych Krakowa i województwa małopolskiego podpisało List Intencyjny wspierający tę inicjatywę.

LIST INTENCYJNY

My, uczestnicy spotkania poświęconego zamiarowi kontynuacji zachowania w Krakowie Panteonu Narodowego

Pragniemy wyrazić wdzięczność i uznanie naszym przodkom, środowisku naukowemu Uniwersytetu Jagiellońskiego i Polskiej Akademii Umiejętności, a szczególnie prof. Józefowi Łepkowskiemu, za podjęty i zrealizowany zamysł utworzenia Grobu Zasłużonych na Skałce.

Uznajemy XIX-wieczną ideę powstania Panteonu Narodowego – miejsca spoczynku twórców narodowej kultury i nauki jako naturalne dopełnienie nekropolii królewskiej na Wawelu.

Czujemy się zobowiązani dziś, gdy wypełniły się miejsca w Skałecznej Krypcie, podjąć raz jeszcze historyczną powinność i społeczne zobowiązanie do kontynuacji tego szczególnego miejsca spoczynku Wielkich Polaków.

W przededniu 130. rocznicy otwarcia na Skałce Grobu Zasłużonych zobowiązujemy się podjąć wszelkie kroki dla zachowania w Krakowie tego szczególnego miejsca narodowej pamięci i dumy oraz dołożyć należytych starań, by tak jak Skałka jest dopełnieniem nekropolii królewskiej, tak Panteon Narodowy w Kościele Świętych Apostołów Piotra i Pawła był naturalną kontynuacją idei Grobu Zasłużonych.

Następstwem listu stała się inicjatywa środowiska krakowskich uczelni państwowych poparcia dla tego projektu w formie zawiązania Fundacji Panteon Narodowy, do której obok jedenastu uczelni przystąpiły też Polska Akademia Umiejętności i Archidiecezja Krakowska.

31 maja 2010 roku w siedzibie Polskiej Akademii Umiejętności Akt Założycielski Fundacji podpisali Rektorzy: prof. dr hab. Karol Musioł – Uniwersytet Jagielloński, prof. Adam Wsiołkowski – Akademia Sztuk Pięknych, prof. Stanisław Krawczyński – Akademia Muzyczna, prof. dr hab. inż. Antoni Tajduś – Akademia Górniczo-Hutnicza, prof. dr hab. Roman Niestrój – Uniwersytet Ekonomiczny, prof. dr hab. inż. Kazimierz Furtak – Politechnika Krakowska, prof. dr hab. Michał Śliwa – Uniwersytet Pedagogiczny, prof. Ewa Kutryś – Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna, dr hab. prof. nadzw. Andrzej Klimek – Akademia Wychowania Fizycznego, prof. dr hab. Janusz Żmija – Uniwersytet Rolniczy, ks. prof. dr hab. Jan Maciej Dyduch – Uniwersytet Papieski Jana Pawła II oraz prof. dr hab. Andrzej Białas – Prezes Polskiej Akademii Umiejętności. Kilka chwil później w siedzibie Archidiecezji Krakowskiej dokument podpisał również Ks. Kardynał Stanisław Dziwisz, Metropolita Krakowski.

Powołana została Rada i Zarząd Fundacji. Przewodnictwo Rady powierzono prof. Franciszkowi Ziejce – pomysłodawcy tej inicjatywy, zaś funkcję Prezesa Zarządu Panu Markowi Wasiakowi.

Filarami powstającego Panteonu, szczególnego miejsca narodowej tożsamości i dumy, są następujące założenia:

- Panteon Narodowy przy kościele św. Piotra i Pawła jest niezależną od kościoła przestrzenią narodowej pamięci będącej w dyspozycji Fundacji Panteon Narodowy, dzierżawiącej ten obszar na podstawie kilkudziesięcioletniej umowy;
- Panteon Narodowy jest miejscem spoczynku najwybitniejszych twórców narodowej sztuki, kultury i nauki, dostępny będzie dla każdego twórcy godnego miana Wielkiego Polaka, niezależnie od przekonań politycznych i wyznawanej wiary;
- decyzje o przyszłych pochówkach w Panteonie Narodowym podejmować będzie Kapituła Panteonu, złożona z przedstawicieli instytucji o uznanym historycznie i społecznie autorytecie.

IDEA

Tradycja narodowych panteonów sięga czasów starożytności. Jednak pierwotna funkcja tego miejsca była nieco inna – pantheon z greki znaczy tyle, co świątynia poświęcona wszystkim bogom (pan – wszystek, theoi – bogowie). Pierwsza i bodaj najsłynniejsza taka budowla powstała w Rzymie. Wzniósł ją Oktawian August po zwycięstwie nad Markiem Antoniuszem. Znalazły się

tam posągi wszystkich bogów z całego Imperium, ale także podobizna jego poprzednika, boskiego Cezara. W tym geście czci można się już dopatrywać załączków panteonu jako budowli mieszczącej szczątki bądź pomniki wybitnych przedstawicieli danego narodu.

Taką funkcję panteony narodowe przyjęły już w wiekach średnich – stały się miejscem składania doczesnych szczątków książąt i królów. Tak było w Anglii, Francji i w Polsce, gdzie od 1333 r., czyli od śmierci Władysława Łokietka, Katedra Wawelska stała się królewską nekropolią.

W panteonach jednak nie tylko władcy mają swoje grobowce, spoczywają tam też wybitni ludzie sztuki, a także naukowcy, politycy i wojskowi, słowem – elita narodowa. Odnowiony w czasach renesansu rzymski panteon przyjął taką funkcję w XVI w., kiedy spoczął tam Rafael. Inne wielkie i znane budowle pełniące funkcje mauzoleów – jak opactwo Westminster Abbey i Panteon w Paryżu – stały się narodowymi nekropoliami od wieku XIX, po upadku ancien regime'u.

Francuski panteon stał się miejscem wiecznego spoczynku tak wspaniałych osobistości jak: Wolter, J. J. Rousseau, W. Hugo, E. Zola, A. Dumas, J. Monnet, a także Maria Skłodowska-Curie, w angielskim natomiast mają swe groby m.in. K. Dickens, I. Newton, Lord Kelvin, G. F. Haendel, K. Darwin, R. Kipling. Podobną funkcję narodowego sanktuarium miała również spełniać niemiecka Walhalla, świątynia, w której znajdują się popiersia i tablice znanych osobistości z historii Niemiec, m.in. L. van Beethovena, M. Lutra, Fryderyka II Wielkiego, W. A. Mozarta, H. Heinego, A. Einsteina, K. Adenauera.

Również i Wawel, a później krypta w kościele na Skałce, przyjęły od XIX stulecia funkcję świątyni narodowej.

Wyczerpanie miejsc w Krypcie Zasłużonych na Skałce spowodowało powstanie idei kontynuacji Panteonu Narodowego przy kościele św. św. Piotra i Pawła w Krakowie jako miejsca pochówku najwybitniejszych twórców narodowej sztuki, kultury i nauki.

PANTEON NARODOWY PRZY KOŚCIELE ŚW. PIOTRA I PAWŁA

Po rezygnacji z projektu rozbudowy Grobu Zasłużonych na Skałce z inicjatywą kontynuacji idei Panteonu w Krakowie wystąpił prof. Franciszek Ziejka.

Uznając Kraków jako miejsce szczególnie przez historię uprawnione do pielęgnowania tradycji narodowego panteonu, prof. Ziejka zaproponował, by wykorzystać w tym celu zespół podziemnych krypt przy kościele św. św. Piotra i Pawła.

Miejsce to wydaje się najbardziej trafne dla uświetnienia pamięci najwybitniejszych twórców narodowej kultury, sztuki i nauki.

Projekt spotkał się z niezwykłym poparciem środowiska krakowskiej kultury i nauki (List Intencyjny z 26.01.2010), a także władz administracyjnych Krakowa i Małopolski. W użyczonych przez Parafię Wszystkich Świętych, w formie długoletniej dzierżawy, kryptach pod prezbiterium kościoła oraz w nowym budynku, przewidzianym na istniejącym za kościołem dziedzińcu, powstanie nowa przestrzeń memorialna, z sarkofagiem ks. Piotra Skargi w centralnej części.

Będzie Panteon Narodowy miejscem spoczynku najwybitniejszych twórców narodowej sztuki, kultury i nauki, miejscem pamięci Wielkich Polaków, niezależnie od ich poglądów politycznych i religijnych, a decyzja o kolejnych pochówkach powierzona będzie Kapitulie Panteonu Narodowego złożonej z przedstawicieli instytucji o uznanym historycznie autorytecie społecznym i cieszących się ogólnym zaufaniem.

Rolą tego miejsca będzie też pokazanie polskiego Panteonu – od nekropolii królewskiej na Wawelu po Grób Zasłużonych na Skałce, a także przedstawienie postaci Wielkich Polaków na przestrzeni ponad tysiącletniej historii Polski.

Zamiarem Fundacji „Panteon Narodowy”, powołanej 31 maja 2010 r. zgodną wolą wszystkich publicznych uczelni Krakowa, PAU oraz Archidiecezji Krakowskiej było, aby pierwsza część nowego Panteonu została otwarta 27 września 2012, dokładnie w 400. rocznicę śmierci ks. Piotra Skargi. Tak też się stało.

W ten sposób udało się nawiązać do okoliczności, które towarzyszyły 19 maja 1880 roku otwarciu Grobu Zasłużonych na Skałce, a mianowicie 400. rocznicy śmierci Jana Długosza, którego powtórny pochówek dał początek Panteonowi na Skałce.

Powstały Panteon składał się będzie docelowo z dwóch części:

- części memorialnej – czyli połączonych krypt pod prezbiterium kościoła św. Piotra i Pawła o łącznej powierzchni ponad 300 m²
- części edukacyjno-muzealnej – tj. nowego budynku planowanego na zakościełnym dziedzińcu.

FUNDATORZY

11 publicznych uczelni Krakowa:

Uniwersytet Jagielloński

Akademia Sztuk Pięknych

Akademia Muzyczna

Akademia Górniczo-Hutnicza

Uniwersytet Ekonomiczny
Politechnika Krakowska
Uniwersytet Pedagogiczny
Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna
Akademia Wychowania Fizycznego
Uniwersytet Rolniczy
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II
Polska Akademia Umiejętności
oraz Archidiecezja Krakowska

TEKST TABLICY NA OTWARCIE

In honorem clarissimorum polonorum...

W tym miejscu w dniu 27 września 2012 roku,
kontynuując tradycję nekropolii królewskiej na Wawelu oraz Grobu Zasłużonych na Skałce
oraz wypełniając wolę środowiska narodowej kultury i nauki
w obecności władz państwowych i administracyjnych Rzeczypospolitej Polskiej
oraz przedstawicieli Województwa Małopolskiego i miasta Krakowa
oraz przedstawicieli kościołów różnych wyznań
a także dostojnych obywateli naszego miasta
otwarty został PANTEON NARODOWY
miejsce spoczynku twórców narodowej sztuki, kultury i nauki,
każdego, który go dzień jest miana Wielkiego Polaka.

Fundacja Panteon Narodowy

Kraków, 27.09.2012

KAPITUŁA

J.E. Ks. Kardynał Stanisław Dziwisz – Metropolita Krakowski

Bogdan Zdrojewski – Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Prof. dr hab. Andrzej Białas – Prezes Polskiej Akademii Umiejętności
Prof. dr hab. Michał Kleiber – Prezes Polskiej Akademii Nauk
Prof. dr hab. Wojciech Nowak – Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego
Prof. dr hab. Jacek Majchrowski – Prezydent Miasta Krakowa
Prof. dr hab. Franciszek Ziejka – Przewodniczący Rady Fundacji

AKTUALNY SKŁAD RADY FUNDACJI

J.E. Ksiądz Kardynał Stanisław Dziwisz – Arcybiskup Metropolita Krakowski
Prof. dr hab. Andrzej Białas – Prezes Polskiej Akademii Umiejętności
Prof. dr hab. med. Wojciech Nowak – Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego
Prof. Stanisław Tabisz – Rektor Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie
Prof. Zdzisław Łapiński – Rektor Akademii Muzycznej w Krakowie
Prof. dr hab. inż. Tadeusz Słomka – Rektor Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica
w Krakowie
Prof. UEK dr hab. inż. Andrzej Chochół – Rektor Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie
Prof. dr hab. inż. Kazimierz Furtak – Rektor Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki
w Krakowie
Prof. dr hab. Michał Śliwa – Rektor Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji
Narodowej w Krakowie
Prof. Ewa Kutryś – Rektor Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. Ludwika Solskiego
w Krakowie
Prof. dr hab. Andrzej Tadeusz Klimek – Rektor Akademii Wychowania Fizycznego im.
Bronisława Czecha w Krakowie
Prof. dr hab. inż. Włodzimierz Sady – Rektor Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja
w Krakowie
Ks. dr hab. Władysław Zuziak, prof. UPJPII – Rektor Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II
Ks. Marek Głownia – Proboszcz Parafii Wszystkich Świętych w Krakowie
Prof. dr hab. Franciszek Ziejka – Przewodniczący Rady Fundacji
Dariusz Lubera – Prezes Tauron PE S.A., Mecenaz Fundacji,
Darczyńca Cegielki Platynowej nr 1
Marek Sowa – Członek Honorowy, Marszałek Województwa Małopolskiego

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes Zarządu Marek Wasiak
Wiceprezes Zarządu ks. Adam Niwiński

MISJA EDUKACYJNA

XIX-wieczna idea Grobu Zasłużonych na Skałce zrodziła się w środowisku UJ i PAU, świadomym dziedzictwa narodowej kultury i nauki, konieczności pielęgnowania tradycji i narodowej jedności w podzielonej przez zaborców Polsce.

Historia potwierdziła znaczenie i ponadczasową aktualność tych wartości również dziś, w wolnej i otwartej na Europę i świat Polsce.

Panteon Narodowy jest szczególnym wyrazem szacunku i zachowania w pamięci najwybitniejszych twórców kultury i sztuki, tych, stanowiących o narodowym dziedzictwie i tożsamości.

Uznaliśmy zatem za rzecz konieczną, aby powstającej części memorialnej Panteonu towarzyszyła część edukacyjno-muzealna, w mniejszym zakresie jako przestrzeń muzealna, w większym jako aktywna forma realizacji szeroko rozumianej edukacji historycznej i humanistycznej, obywatelskiej, adresowanej przede wszystkim do pokolenia ludzi młodych.

Łącząc historię z terażniejszością, sięgamy do dorobku najwybitniejszych naszych twórców kultury i nauki – tych, którzy odeszli i tych, którzy są z nami obecni, dając młodym ludziom poczucie narodowej dumy i satysfakcji, ale też pokazując realne szanse, jakie daje współczesność w poszukiwaniu własnego miejsca w świecie.

Wszystko to w poczuciu obywatelskiej świadomości i odpowiedzialności, tak aby realizując się, odpowiedzialnie uczestniczyć w kształtowaniu się „państwa naszych marzeń”, Polski wolnej, mądrej i otwartej na świat, przyjaznej dla swoich obywateli i otoczonej solidarnymi i rozumiejącymi się sąsiadami. Od kilku lat program tak rozumianej edukacji humanistycznej i obywatelskiej realizowany jest przez twórców powstającego Panteonu.

Herbaciarnia Naukowa – Aromaty Wiedzy, coroczne konferencje dla nauczycieli, interdyscyplinarne otwarte konkursy dla uczniów i nauczycieli, liczne koncerty muzyczne,

wyjazdy „Śladami narodowej tożsamości”, własny miesięcznik „Pasja” – tworzą spójny i sprawdzony model aktywnej edukacji.

Szczególną rolę wśród tych projektów odgrywają comiesięczne spotkania (w gościnie Polskiej Akademii Umiejętności) młodzieży i nauczycieli z najwybitniejszymi przedstawicielami polskiej kultury, sztuki i nauki, ludźmi polityki, mediów i dyplomacji.

Spotkania te gromadzą niespotykaną ilość młodzieży i nauczycieli, procentując nie tylko świetnymi refleksjami w postaci esejów (młodzież) czy scenariuszami lekcji (nauczyciele), ale przede wszystkim rozwijaniem pasji i zainteresowań młodych ludzi.

Działaniom tym od początku towarzyszy muzyka i muzyczna edukacja, jako wyraz piękna, ale też jeszcze jedna forma pobudzania nieustającej wrażliwości we współczesnym zindustrializowanym i technicyzowanym świecie.

Czasem jest formą samoistnej edukacji muzycznej – jak w przypadku minirecitali w ramach Herbaciarni Naukowej czy Festiwalu Chorałów Gregoriańskich, czasem formą uczczenia pamięci wydarzeń czy osób (koncert poświęcony pamięci Karola Szymanowskiego czy koncert H.M. Górecki – In Memoriam jako wyraz odruchu serca i smutku po śmierci wielkiego kompozytora) czy wreszcie formą promocji przedsięwzięć realizowanych przez Fundację.

Z perspektywy wieloletnich doświadczeń w realizacji tych projektów nie musimy już nikogo przekonywać, że program ten godny jest miejsca, w jakim mamy go nadzieję w nieodległej przyszłości realizować.